

Rondwandeling De Zandhaar

Startpunt:

Manege De Oosterhoffruiters, Brekeldlaan 18, Rijssen

Van jaar 261 naar 500

Deze en andere gebeurtenissen kom je tegen langs het Wereldtijdpad:

Restanten van Romeinse gebouwen in Palmyra (Syrië).

Jaar 261 - 270

- Steeds meer Romeinse villa's in Zuid-Limburg staan leeg, omdat de bewoners zijn weg getrokken.
- De koningin van Palmyra (Syrië) breekt met de Romeinen en verovert Egypte. Niet veel later nemen de legioenen van de keizer haar gevangen.
- De Romeinse keizer Claudius sterft aan de pest.
- In China komt de Jin-dynastie aan de macht.
- De Chinese wiskundige Liu Hui publiceert een boek met een berekening van het getal π (pi).
- De Chinese cartograaf Pei Xiu introduceert landkaarten met lengte- en breedtelijnen.

Romeinse villa in Zuid-Limburg.

Jaar 271 - 280

- Paniek in Rome omdat vijandige 'barbaren' de stad nog nooit zo dicht benaderd zijn. Keizer Aurelius weet de invasie te stoppen
- Steeds meer mensen trekken weg uit het kunstgebied van de Lage Landen vanwege de stijgende zeespiegel.
- Franken veroveren Xanten (D) op de Romeinen. Frankische boeren vestigen zich in de verlaten

stad Noviomagus (Nijmegen). Andere Germanen steken de Rijnvloot van de Romeinen in brand.

- De Chinezen beschikken over een rijtuig waarmee ze afstanden kunnen meten.

Jaar 281 - 290

- Veel rijke Romeinse vrouwen dragen haarnetjes van gouddraad.
- Romeinen eten geen rundvlees, omdat ossen nodig zijn voor werk op het veld.
- Germanen geloven dat een paardenschedel aan de gevel geluk brengt.
- Onrust in het Romeinse Rijk. Op de Balkan komen Romeinse troepen in opstand tegen de keizer. De bevelhebber van de Romeinse vloot in Brittannië roept zichzelf uit tot koning van Engeland en Gallië (Frankrijk).
- In Noord-Afrika zijn de olifanten uitgestorven.
- De bibliotheek van de Chinese keizer telt 30.000 boeken.
- China beschikt over oorlogsschepen die elk meer dan 2000 soldaten kunnen vervoeren.

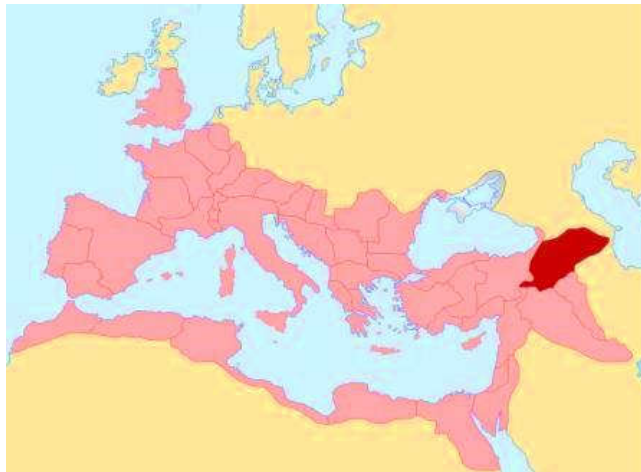

Romeinse munt met de beeltenis van keizer Diocletianus.

Jaar 291 - 300

- Op het Valkhof in Nijmegen bouwen de Romeinen weer een nieuwe stad.
- Diocletianus splitst het Romeinse Rijk op in vier delen met elk een keizer aan het hoofd. Hij richt naast de grenstroepen een veldleger op dat in het achterland doorgebroken 'barbaren' moet uitschakelen.
- In het Romeinse Rijk wordt het geld steeds minder waard.
- Veel jonge Franken zijn in dienst van het Romeinse leger.

- De Bataven verdwijnen als stam uit de geschiedenis.
- Na de dood van de Chinese keizer breekt een burgeroorlog uit.

Armenië in de Romeinse tijd.

Jaar 301 - 310

- Armenië is het eerste land ter wereld waar het christendom de officiële godsdienst is.
- De Romeinse keizer Diocletianus geeft bevel alle christelijke geschriften en kerken te verbranden.
- Diocletianus doet afstand van het keizerschap. Het Romeinse Rijk vervalt in chaos.
- Nomadische volken vallen China binnen en veroorzaken onrust en chaos.
- Bijzonder bloederige periode aan het Chinese hof. In enkele jaren tijd worden zeker zes keizers, keizerinnen en prinses vermoord door edellieden die op de keizerlijke troon azen.

Constantijn, Romeins keizer van 306-337

Jaar 311 - 320

- Constantijn wordt uitgeroepen tot keizer. Hij kondigt algemene godsdienstvrijheid af in het West-Romeinse Rijk en verbiedt het kruisigen van slaven. Het christendom begint een ware opmars.

- 25 december wordt gekozen als geboortedag van Jezus van Nazareth.
- Landmeters spelen een belangrijke rol in het Romeinse Rijk bij het meten van land (belastingen) en het uitzetten van routes voor nieuwe wegen.
- In elke Romeinse stad staan één of meer molens voor het malen van graan.
- Romeinen zijn bedreven in het schrijven van gedichten, geschiedenisverhalen en redevoeringen.
- Het noorden van China is opgedeeld in zestien koninkrijken die elkaar voortdurend bevechten.

Ook nu nog kun je onder de indruk raken van de stadsmuren van het oude Constantinopel (Istanbul)

Jaar 321 – 330

- Keizer Constantijn kiest Byzantion (nu: Istanbul) als nieuwe hoofdstad van zijn rijk. Hij laat enorme stadsmuren optrekken.
- Keizer Constantijn voert de zondag in als verplichte rustdag (maar niet voor slaven!).
- In het Romeinse Rijk worden veel tempels omgebouwd tot kerken.
- Helena, de moeder van keizer Constantijn, maakt een bedevaart naar Jeruzalem en brengt veel relikwieën mee naar huis.
- Strijd tussen boeddhisten over wat Boeddha wel of niet gezegd zou hebben.

Geboortekerk in Bethlehem.

Jaar 331 – 340

- Byzantion heet nu Nova Roma. De bewoners van de nieuwe hoofdstad van het Romeinse Rijk krijgen gratis voedsel. Daarmee probeert de

keizer de loyaliteit van zijn onderdanen aan hem te vergroten.

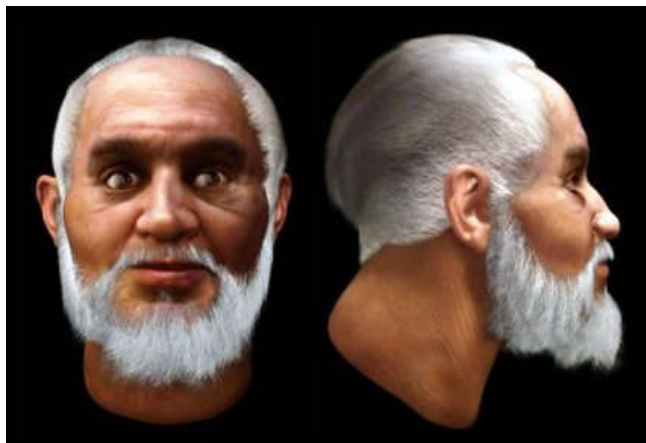
- In Bethlehem wordt de Geboortekerk ingewijd en in Jeruzalem de Heilig Grafkerk.
- Keizer Constantijn verslaat binnenvallende volken en schakelt ze vervolgens in bij de verdediging van de grenzen.
- Servaas bouwt een houten kapelletje in Maastricht, het eerste kerkje in ons land.
- Constantijn sterft. Zijn drie zonen volgen hem op. Ze gunnen elkaar het licht in de ogen niet. Niet veel later sneuvelt een van de zonen. De overige twee verdelen het rijk in een westelijk deel met hoofdstad Rome en een oostelijk deel met hoofdstad Nova Roma dat inmiddels is omgedoopt tot Constantinopel.
- In Japan komen enkele koninkrijken voort uit de strijd tussen een aantal krijgsheren.

De Hagia Sofia in Istanbul (prent uit 1852 toen de kerk al tot moskee was omgebouwd).

Jaar 341 – 350

- In Constantinopel wordt de Hagia Sofia in gebruik genomen.
- Bisschoppen maken voortdurend ruzie over wat het juiste christelijke geloof is.
- Germaanse immigranten hebben weinig moeite zich aan te passen aan de Romeinse zeden en gewoonten.
- Vanaf deze tijd krijgen de doden in West-Europa nog maar zelden grafgiften mee. Ze worden voortaan met het hoofd naar het westen begraven.
- Tijdens de opstand van een Germaanse generaal wordt Constans, de keizer van het West-Romeinse Rijk, vermoord.

Forensische reconstructie van Nicolaas, bisschop van Myra

Jaar 351 – 360

- Keizer Constantius II van het Oost-Romeinse Rijk verslaat de generaal die zich tot keizer van het West-Romeinse Rijk heeft laten uitroepen. Daarbij komen meer dan vijftigduizend soldaten om. Constantius regeert nu over het hele Romeinse Rijk.
- Bisschop Nicolaas ('onze' sinterklaas!) van de Zuid-Turkse havenstad Myra sterft.
- Frankische strijders verwoesten Keulen. Even later weet een Romeins leger de stad te heroveren.
- De Romeinen sluiten een verbond met de Franken die in Brabant en Vlaanderen zijn neergestreken. De immigranten mogen er blijven wonen, als ze maar beloven de grens tegen andere Frankische stammen te verdedigen.
- In Jeruzalem stellen rabbijnen de inhoud van de Talmud vast (na het Oude Testament het belangrijkste boek van de Joden).
- In China wordt steeds vaker een penseel gebruikt bij het kalligraferen (in plaats van een stift).

Oude Romeinse wegenkaart

Jaar 361 – 370

- Julianus volgt keizer Constantius II op. Hij kondigt vrijheid van godsdienst af. De christenen verliezen daarmee hun bevoorrechte positie.
- Keizer Julianus wordt tijdens een militaire campagne tegen de Perzen getroffen door een speer en sterft. Zijn opvolger sterft binnen het jaar aan vergiftiging. Het Romeinse Rijk wordt weer opgesplitst in een oostelijk en een westelijk deel met elk een eigen keizer.
- Een aardbeving bij Kreta veroorzaakt een tsunami in het oostelijk deel van de Middellandse Zee met duizenden slachtoffers tot gevolg.

- Alemannen (een verbond van Germaanse stammen) trekken over de bevroren Rijn het Romeinse Rijk binnen. Uit het noorden van Brittannië trekken 'barbaren' de Muur van Hadrianus over.
- In deze tijd ontstaat de Peutingerkaart, een kaart met de belangrijkste Romeinse wegen in West-Europa.
- Bisschop Anastasius van Alexandrë (Egypte) geeft aan uit welke bijbelboeken het Nieuwe Testament bestaat.

Hunnen komen voor het gevecht niet van hun paard af.

Jaar 371 – 380

- De Hunnen, een Aziatisch steppenvolk, vallen Europa binnen. De stammen daar slaan voor de woeste krijgers op de vlucht. De Romeinse keizer stuurt zijn legers naar het oosten. Daardoor worden Germanië en Gallië minder goed verdedigd tegen invallen van Germaanse stammen uit Noordwest-Europa.
- Het Oost-Romeinse Rijk heeft een vluchtelingenprobleem: stammen die voor de Hunnen vluchten, vestigen zich op Romeins grondgebied. Generaal Theodosius herstelt de orde, waarna hij keizer wordt van het Oost-Romeinse Rijk.
- In Trier wordt gebouwd aan de eerste kathedraal van Duitsland.
- De Indiër Mallanaga Vatsyayana stelt de *Kamasutra* samen.

De Sint Servaaskerk in Maastricht staat op de plek waar Servaas ooit een houten kerkje bouwde.

Jaar 381 – 390

- Keizer Theodosius sluit een verbond met de Westgoten en Oostgoten en geeft elk volk een gebied waar ze zich mogen vestigen. In ruil daarvoor moeten ze de Romeinen op militair gebied ondersteunen.
- Hiëronymus maakt een bijbelvertaling in het Latijn.
- In Maastricht sterft Servaas, de eerste bisschop in ons land. Zijn graf wordt een bedevaartsoord. Later zal boven zijn graf de Sint-Servaaskerk worden gebouwd.
- Opnieuw burgeroorlog in het West-Romeinse Rijk. Keizer Theodosius van het Oost-Romeinse Rijk stelt orde op zaken.
- De wereldberoemde bibliotheek van Alexandrië (Egypte) gaat in vlammen op. Daardoor gaat een groot deel van de kennis uit de oudheid definitief verloren.

Gladiatoren in gevecht.

Jaar 391 – 400

- De Oost-Romeinse keizer Theodosius roept opnieuw het christendom uit tot staatsgodsdienst en beveelt sluiting van alle 'heidense' tempels. Ook verbiedt hij de Olympische spelen omdat die zouden indruisen tegen de christelijke moraal. Even later gaan ook alle gladiatorenscholen in Rome dicht. De gevechten van gladiatoren trokken eeuwenlang veel publiek.
- Het leger van Theodosius verslaat een West-Romeins leger. Het leger van het westen is nu zo zwak dat barbaarse stammen vrij spel krijgen.
- Keizer Theodosius sterft. Hij was de laatste keizer die over zowel het Oost- als West-Romeinse Rijk regeerde.
- Het Chinese keizerrijk heeft het zwaar te verduren van boerenopstanden en piratenbendes met als gevolg hongersnood.

De tempel voor de godin Artemis in Efeze (Turkije).

Nu staan er nog maar een paar zuiltjes van overeind.

Jaar 401 – 410

- Het West-Romeinse Rijk wordt van alle kanten bedreigd door 'barbaarse' volken die plunderend en moordend tot in Noord-Italië doordringen. Germaanse stammen plunderen zelfs Rome. De West-Romeinse keizer verplaatst zijn hof naar Ravenna (Noord-Italië).
- Streng gelovige christenen verwoesten in Efeze de grootste tempel uit de oudheid, een van de zeven wereldwonderen.
- De laatste Romeinen vertrekken uit de Lage Landen. De Franken die jarenlang trouwe bondgenoten van de Romeinen waren, nemen de macht over.
- De Noord-Afrikaanse kerkgeleerde Augustinus verklaart waarom duivels machtiger zijn dan mensen.
- In China is vliegeren een populair tijdverdrijf.

Jaar 411 – 420

- Het rommelt in het West-Romeinse Rijk. De keizer heeft veel te stellen met generaals die door hun troepen tot keizer worden uitgeroepen. Meestal loopt het met die tegenkeizers niet zo goed af.
- De West-Goten vormen de hulptroepen van de West-Romeinse keizer. Ze trekken naar Spanje om de daar plunderende Germaanse stammen te bestrijden. Als beloning geeft de keizer ze gebieden in zuidwest-Gallië (Frankrijk) en Spanje.
- Op een concilie besluiten de bisschoppen welke teksten deel uitmaken van de Bijbel. Wat afvalt worden 'apocriefe boeken' genoemd. De inhoud ervan komt niet overeen met de officiële leer van de kerk.
- De Franken vestigen zich in Noord-Gallië. In ruil daarvoor nemen ze van de Romeinen de verdediging van de Rijn grens over.

Deze vier massief gouden halssieraden werden in 1916 opgegraven in de uiterwaarden langs de Gelderse IJssel bij Olst. Ze zijn rond 400 gemaakt van omgesmolten solidi (meervoud van solidus, een Romeins muntstuk)

Jaar 421 – 430

- De Oost-Romeinse keizer Theodosius II roept de 6-jarige Valentinianus uit tot keizer van het West-

Romeinse Rijk. Voorlopig regeert de moeder van het kind.

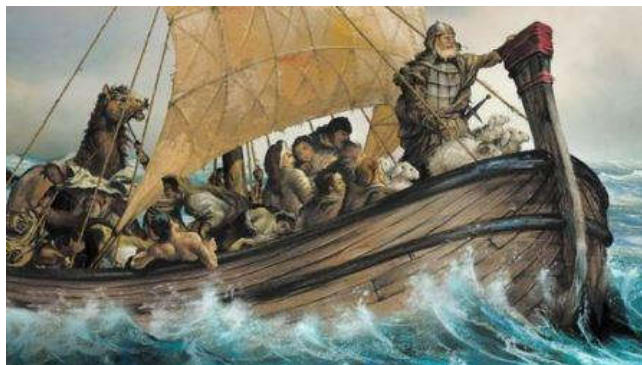
- Venetië wordt gesticht.
- In deze periode begraven verschillende Germaanse stamhoofden goudschatten in de grond.
- De paus bepaalt dat een lange Romeinse toga het beste past bij de waardigheid van een bisschop.
- Koning Geiserik van de Vandalen steekt met 80.000 onderdanen de Straat van Gibraltar over om zich in Noord-Afrika te vestigen.

Koning Attila, heerser van de Hunnen van 434-453. Zijn rijk strekte zich uit van Oeral tot Rijn en van Donau tot Oostzee.

Jaar 431 – 440

- De Hunnen (een verbond van nomadenstammen uit Centraal-Azië) maken de dienst uit in Oost-Europa. Ze lijken niet te stoppen. Onder aanvoering van hun koning Attila trekken ze naar West-Europa. Waar Attila komt, groeit geen gras meer, wordt gezegd. De chaos in het West-Romeinse Rijk neemt alleen maar toe.
- Germaanse stamhoofden krijgen belangrijke functies in het Romeinse leger. Hun loyaliteit aan Rome is vaak twijfelachtig.
- De Oost-Romeinse keizer geeft opdracht alle bestaande wetten in een wetboek ('codex') samen te brengen. De West-Romeinse keizer neemt de 2500 wetsteksten over. Het Romeinse wettenstelsel zal de basis vormen voor de rechtssystemen van latere beschavingen.
- De Chinese keizer bepaalt dat alle tempels en andere religieuze gebouwen in zijn land over een officiële vergunning moeten beschikken. Zo wil hij voorkomen dat rijke Chinezen een tempel stichten om op die manier vrijstelling van belasting te krijgen...!

De Vandalen zijn een Oost-Germaanse stam die in 429 onder leiding van koning Geiserik vanuit Spanje naar Afrika oversteekt. Ze stichten in Noord-Afrika een koninkrijk in de voormalige Romeinse provincie Africa met als hoofdstad Carthago.

Jaar 441 – 450

- De Vandalen nemen vanuit Noord-Afrika ook bezit van Sicilië, Sardinië en Corsica. Daardoor verminderen de belastinginkomsten van de Romeinse keizer zo sterk dat hij steeds meer moeite krijgt zijn leger op de been te houden.
- De eerste Saksen vestigen zich in Britannië.
- Een zware aardbeving treft Constantinopel. Een deel van de zware stadsmuren stort in. De Hunnen maken daar gebruik van en laten de keizer een enorme afkoopsom betalen.
- In China worden boeddhisten van staatswege vervolgd. De aanhangers van deze 'buitenlandse' godsdienst doen niet aan verering van voorouders, wat volgens de Chinese traditie juist heel belangrijk is.

De Vandalen plunderen Rome

Jaar 451 – 460

- Koning Attila van de Hunnen valt Gallië (Frankrijk) binnen. Daar wordt zijn leger met moeite verslagen door Romeinse legioenen. Attila en zijn mannen trekken zich tijdelijk over de Rijn terug om daarna Italië binnen te vallen en Rome te belegeren. Na een bemiddelingsgesprek met de paus vertrekt het leger van de Hunnen. Kort daarna sterft Attila aan overmatig drankgebruik.
- Keizer Avitus van het West-Romeinse Rijk ontvlucht Rome nadat zijn opperbevelhebber een staatsgreep heeft gepleegd. Omdat die van Germaanse afkomst is, kan hij geen keizer

worden. Hij zet daarom de ene marionet na de andere op de troon.

- Uit deze periode stamt de oudst bekende tekst waarin het cijfer 0 voorkomt. (0 is een uitvinding van de Babyloniërs omstreeks 450 voor het begin van onze jaartelling.)
- De ooster-orthodoxe kerk erkent niet langer het gezag van de bisschop van Rome.

De Nederlandse schilder Carel Willink maakte in 1939 dit schilderij met de Syrische heilige Simeon (ca.390-459) die 36 jaar op een pilaar leefde om te mediteren. Zijn aanwezigheid daar trok zoveel belangstelling dat hij telkens naar een hogere zuil verhuisde. Toen hij stierf zat hij op een pilaar van rond de 15 meter hoog.

Jaar 461 – 470

- De Syrische monnik Daniël bestijgt in navolging van Simeon de pilaarheilige († 459) een zuil en blijft daar 33 jaar op zitten.
- Angelsaksen uit Brittannië vallen Gallië (Frankrijk) binnen. Met hulp van de Franken weten de Romeinen de invallers terug te dringen naar een smalle kuststrook.
- Als de Vandalen ontdekken dat de Oost- en West-Romeinse keizers van plan zijn hun grondgebied in Noord-Afrika aan te vallen, steken ze de Romeinse vloot in brand. Het is het begin van het einde van het West-Romeinse Rijk.

Munt met Romulus Augustus, de laatste keizer van het West-Romeinse Rijk (475-476).

Jaar 471 – 480

- De Germaanse hulptroepen in het West-Romeinse leger komen in opstand en verslaan de troepen van de 10-jarige keizer Romulus Augustus. De keizer wordt afgezet en de opstandelingenleider Odoaker benoemt zichzelf tot koning van Italië. In 476 eindigt daarmee officieel het West-Romeinse Rijk. Het Oost-Romeinse Rijk zal nog duizend jaar bestaan.
- In Italië wordt Benedictus van Nursia geboren, de vader van het kloosterleven.
- Bij een paleisbrand in Constantinopel gaat het beroemde beeld van Zeus dat ooit in de tempel van Olympia (Griekenland) stond, verloren. Het 10 meter hoge beeld was één van de zeven wereldwonderen.

Clovis, koning van alle Franken van 481-511

Jaar 481 – 490

- Als koning Childerik van de Franken sterft, volgt zijn zestienjarige zoon Clovis hem op. Vanuit zijn hoofdstad Doornik (België) gaat hij de strijd aan met het Gallo-Romaanse rijk in Noord-Frankrijk. Tijdens zijn dertigjarig koningschap zal hij een groot deel van Gallië veroveren en Parijs als zijn nieuwe hoofdstad kiezen.
- Er wonen steeds minder mensen in de gebieden die tot het West-Romeinse Rijk behoorden. Steden ontvolken en vervallen tot ruïnes.
- De Hunnen vallen Afghanistan en Pakistan binnen en verwoesten alle wat ze tegenkomen.

Clovis is de eerste katholieke koning van de Franken. Het jaar van zijn doop (rond 500) is niet precies bekend.

Jaar 491 – 500

- De Frankische koning Clovis verslaat de Alemannen. Hij laat vervolgens alle Alemannen van adel vermoorden. Clovis bekeert zich uit dank voor de overwinning tot het christendom.
- De paus wijst 14 februari aan als Sint-Valentijnsdag.
- De Oost-Romeinse keizer regeert als absoluut vorst. Hij ziet zichzelf als Gods rechterhand op aarde.
- Bantoevolken dringen door in zuidelijke delen van Afrika.

500 – Einde van deze rondwandeling.

Terug naar startpunt Manege Oosterhoffruiters

1. Ga terug via de Keizersdijk en loop deze vervolgens helemaal af.
2. In bocht naar rechts recht door: Keizersdijk (fietspad).
3. Roelf Bosmastraat oversteken: Keizersdijk (fietspad).
4. Einde weg rechts: Banisweg (gaat over in Brekeldlaan).
5. Op T-splitsing links: Brekeldlaan.
6. Eerste weg links: Turfweg.

Colofon

© 2016 Stichting Wereldtijdpad

Samenstelling: Floor Looy
Projectmanagement: IKOconsult, Almelo

De uitgever heeft ernaar gestreefd de rechten van derden zo goed mogelijk te regelen. Degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, kunnen zich tot de uitgever wenden.

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

De Stichting Wereldtijdpad aanvaardt geen enkele aansprakelijkheid voor schade als gevolg van niet of onjuiste vermelding van gegevens in deze uitgave. U kunt eventuele opmerkingen schriftelijk of per mail doorgeven aan de stichting.